

శ్రీరత్న.

శ్రీ కృంగారతిలకము

ఇది.

మహాకవికాశిదాస కృతగ్రంథమునకు

సమముగా

బ్రహ్మకీరణికటకాదు సత్యనారాయణకవులచే

నాంధ్రీకరింపబడి

కార్యదీక్షరం

హైదరాబాద్ ప్రభుత్వమునకు ముద్రించబడినది.

(ముద్రణమునకు 250 పేజీలు.)

1914.

మొదటి పేజీ - 6

సుధీమగులా రా!

ఇక్కలముః స్వలిహాధిమానకుః నో, హువురగింధరచవలంబా...
యో... నా భగవతులు బ్రహ్మయంతరికాన మున్నుకాంధముల యిం
దాఁజేఁ... నహావీంకుః... గింధరచవలంబా... బ్రహ్మయంతరికాన
యో... ముః... నా భగవతులు బ్రహ్మయంతరికాన మున్నుకాంధముల యిం
దాఁజేఁ... నహావీంకుః... గింధరచవలంబా... బ్రహ్మయంతరికాన
యో... ముః... నా భగవతులు బ్రహ్మయంతరికాన మున్నుకాంధముల యిం
దాఁజేఁ... నహావీంకుః... గింధరచవలంబా... బ్రహ్మయంతరికాన

ఇప్పుడు, నుహావి కాగిదావ స్మరణని పెక్కిందగ్గింతురు. మనిగొండసిందరి
 జ్ఞాకములచ్చుటచ్చుట బలువిధములుగానుండుటచే నొకరురచియించినది కాదం
 దును దీని బాధార్థ్యముపేర్వొకులకీ నోచరకునును ఎట్లైన నిండజ్ఞాకములు
 పప్పుదయల హృదయనుల గొంగింపకూ నపు. ఈగ్రంథముటివలనొకులచే
 నూడదెనిగింపబడినట్టి తెలియవచ్చినది. అట్లున్న ఇల్లదకవన ముక్కటికగ
 నుండదనుతలపునమూలము గొండపల్లముకేర్చి గ్రంథకుఁతయముదిగొంపి
 చి పక్కిటింపబూసరిమి. కిందిచ్చలమనుటఁబట్టియు నాంధ్రగ్రంథులలోకూ
 డియె పక్కిధమపక్కియత్తులనుటం కేసియునపాతమున

4. తప్పులు కనబడినవి • తల్లిగారి! యనుకరించియే.

చొప్పున నైన వానిపరి • చూచెను భరమమిదియట్లుగా ।

కొత్తచోటరామమంది • నోరకోతపులటంచుబిళ్ళలన్ ।

శివశక్తిని కలగించుట • చతుర్మాస్యదర్శనము

చ: అరియగిశ్శాస్త్రమును • వాఁతముగాఁబ్రయుంచియెరియోక్.

గురుకులవాసముంబలిసి • కూర్చినవారిఁ విత్వమందునన్ ।

సైరసులుగల్గువందునివ • స్వల్పబాంధిరహితమైజమా।

యిరువురికల్పమందనఁగ • నితఁ, పరావర్తనగ్రహింపుడిఁ

2-8-1913.

అక్షరాం

३३५

2. శీతవిధియులు

శంకటరామశాస్త్రనారాయణకవ్యము

శ్రీ భక్త చరణాచార్య నామము

౧. శ్రీకవిచిత్రకావ్యము • రసభరితములు బలయందురు.
 హృదయవిహారపుట్రివలు • కాదిచరిత్రమూగివ్యయం
 జీవహియంతునందుడ • హింసకాదుగముగబుట్టలు
 భావనకావ్యమైనదియు • వర్ణనకృష్ణమిగిలుమల్లెడన్.
 ౨. శ్రీవసువక్తమందును • లెల్లెడుకృష్ణభావవింబమున్
 భావమునందునన్యాయు • భాగ్యునిమోముకయింతదింపడు.
 ద్వావముగాందిహారము • బ్రహ్మకుదిప్పుగిట్టుకొనిట్
 కేవలవిచ్చునిందిరు • నిర్వయగొల్పెదమిప్పసిద్ధిన్. 2
 ౩. విసువిషమందుకేమరు • చిల్లలభాగిగిలాదిన్.
 గనములఁజేసికెల్లమగ • కాలువనవనింపునింపున.
 బుద్ధుకేలఁజెప్పుమహి • తానర్థమగుయగొల్లుమల్లహి.
 ద్భువనపామకదకుల • నోయజమాన్యనినన్నపాద్యునిన్. 3
 ౪. పరివరమందునర్థభ • వంటననాదితీశలత్వమున్.
 శృతిపుటనందనియతియు • నెవ్వనికలమునందుగల్గునా.
 యగులగునాంబురానినాది • యాదనకుజ్జ్వలనర్వకాస్త్రపం.
 భగవదునిగ్రంభరచ • నామవికాసనికానినాదిన్. 4
 ౫. వంశభారావడీ • పరిక్రమితులకలముగ్రామముజన్మభూమిమాకు.
 అనుపమశ్రీహామియూకామయభాస్రలతిమతిమియిలుపిరలుమాకు.
 అనభుకానర్వలంకృష్టవికాకామమాంబులపియమాత్మదేవతలునాకు.
 నామనెదకులాభి • చందుగిలన్నపకాస్త్రలంకలనెదేశికలుమాకు.
 ౬. పరివరమందునర్థభ • వంశభారము.
 మాన్యకాంక్షిలకాని • మానినోత్త
 జలము వెలనాటిభూమిదే • పులముమన్ను
 భగవదేవతరామ • శృంగపులంకున్.

శ్రీమద్రామాయణము

అంశము శ్రీకవిచరిత్రము.

కృతిపత్యశీర్వాదము

కా॥ శ్రీకవిగారి మహాప్రసాదములచేత వేళింపబడినది.

మహాప్రసాదమునకు లిల్లమిదల • శ్రీకవిచరిత్రము.

కేకాదేవిమహానామసంగీతము • శ్రీరామాయణము.

కాకాతావసుదేవముత్యము • శ్రీరామాయణము.

క॥ శ్రీకవిగారి మహాప్రసాదము.

శ్రీకవిగారి మహాప్రసాదము.

శ్రీకవిగారి మహాప్రసాదము.

శ్రీకవిగారి మహాప్రసాదము.

శ్రీకవిగారి మహాప్రసాదము.

శ్రీకవిగారి మహాప్రసాదము.

శ్రీకవిగారి మహాప్రసాదము.

శ్రీకవిగారి మహాప్రసాదము.

శ్రీకవిగారి మహాప్రసాదము.

శ్రీకవిగారి మహాప్రసాదము.

శ్రీకవిగారి మహాప్రసాదము.

శ్రీకవిగారి మహాప్రసాదము.

శ్రీకృష్ణ కృతి స్వీకృతి.

1. ధీయుతులార్యసమితులు • ధీకులు శేకలరామ సత్యవా!
 రాయణసంజ్ఞ బాలకవి • రాజులు "దీనిఁదెలుంగురావకు"
 జోయకుఁ బెట్టివిన్ గృహిల • తాంగి నాభుని శేసివారమో!
 రాజవయంతుఁ బల్కంగు • రాణవహియచు గారివంతునకి
 2. చంపకగంధియై • యింపొనర్చుకొన, పట్టిజూచియై • పోధిపహించె!
 మిత్రభయానయై•మఱివెలుగుట శేసి, యాపన్న మోవ్వన • చుగిలనెఱి
 భువిసలంకారై • భవసమన్వితయాల, సన్నులమిన్నయై • యలరుచుండె!
 శృంగారతిలకమ • నలగఁజేర్చుటచే, వలపులబోధినా • నదిలుచుండె
 తే! గీ. రమి రాజులఘోషాల • పృన్తుకులను!
 లొందెయంటను జ్ఞానయై • మోవమిచ్చె!
 దూరగుణశీలముల గడు • దూర్భిళెక్కె!
 నవదేశిఁడ మీకాన్యక • న్యాలలాను,
 తే! గీ. "అట్టరమియ కాన్యక • న్యాలలాను:
 నాదరమునఁబొంగిగ • పాణమునర్చుచి
 దనుచు" మీరలొనంగనే • నతిలమైచి!
 కుతుక మొందుచు దీనిగై • కొన్నవాడ!

22-12-13

లొంతలకోమారు,

మామగుల విశ్వద్రోహిరా రామ రావు.
 ఇమిందార్.

శ్రీ ర మ్మ.

హిందవ శ్రీమదేవతామై

శృంగారతిలకము

శ్రీ వేంకటాచలమహారథ్యనాథాయ నమః

వామాకుచపద్మగర్వయకుచం సంకల్పిస్తా కామహాకా!
హానోఽహా! కదేత్యయం చపిచయం పైరావనేకృష్ణాతి!
సమీపాప్రియ కర్మగస్మితముళ శ్రీమృతదీపాక్షిణి!
హస్తాభ్యంపిదపత్య ఛాంబుధిమతాదత్వాశ్రియః పశునః॥

ఈ శ్రీరమకీ కుచాకముల • చెల్లుగనంగనానగోరికాదిగా ।
హారములపై పూనినది • హాస్యముగాఁబయఁటన్నదల్పఁగా!
స్నేరముఖాబ్జమై ప్రియుని • చేతకు స్థితి భర్తనీత్రీముళ!
గూఁదిమూయు చాల్కదలి • కూతురుకీర్తిదిముహూతరక!
“శ్లో॥ బాహుశ్చాచ మృగాలమాస్య కమలం బావగ్న్య రీలాజలం!
శోభితీర్థ శిలాదనేత్ర శఫకీ ధర్మిణై వాటిమ!
కాంతామాః స్తనచక్రీవాక యుగలం కలదగ్న బాహవల్లె!
కృద్ధావామవ గాహానాయ విధివా రమ్యం సరోస్థితమ్” ॥ ౩
చ! నలలిత బాహుపుష్పపము • చతులు మిలు పిలుందు కేవలం!
వలిసిల మోము దమ్మిచ • పశము నాఁచు శరీరమిందఁజం!
చలమగు తక్కు నీరు, చమ • జక్కవ లుకదగఁజేసెనల్పరా!
గిలుకొల కొందు మూరకర • కీలలఁగొగడు వాఁచమున్నకె!

“శ్లో॥ ఆయాతా మధు మాయసి యదిభవ రామాయాత ఏవచ్యుతః॥

ప్రాగ్రామాయాతు భావనా యదిప్రసాదాన్మయోః పాశ్చయే॥

వ్యాసః కోటిబుధ శక్తిసంపద శక్తిసంపద రామాయితః॥

కందీప్ర హంతకృతి కీర్తితయం ప్రాశస్త్యో మన్వః॥” 3

౧ చ॥ మహాదీట రానే మధువి • భావనవచ్చిన వాడు పాశ్చాయుక్॥

మహాదీట బోవురాగ ము • లా జయనోతి శేవనమధా॥

కరుణబంధ రామల గుప్తి • కవ్య బంధన మందుమాయగా,

మమనకు రుద్రీశశ్రీముగ, • మర్మగిత్త మునుందని శ్లోక

“శ్లో॥ ఇందీవరేణ వయసో ముఖమంబుజేన॥

కుండేదంత మధరం నెవలలేన॥

అంగానిచంఢు దలైస్స విభాయవేదా॥

రాశేకథం ఘటిత వానువలేనచేరి॥” 4

చ॥ కలువలచే గనుంగవను • కంజమునగా వదనమ్ము మల్లెలై॥

బలుమరుసన్న ఏవవిలి • పమ్మున మోవిని జంపిచ్చుచా॥

వలిసిన రాంగిమ్ములను • వాణిజగర్భము నృప్తి శేసియో॥

లలనరో! నీమనమ్మునువ • లమ్మున నెట్టుల నృప్తి శేసియో॥

“శ్లో॥ ఏకోహిళం జవరో నలినీదలగ్ధా॥

దృప్తః కరోతి చతురంగ బలాధి పర్యమ్॥

కింతురిచ్చతి భవద్వికవార విండే॥

జానామినో నయనఖంజన యుగ్మ మేతత్” 5

† చిలవము. ఇతికాళికును పల్లవమునకుఁగూడ యర్థముగలదు. కావున నిలుబల్ల

వార్థముఁ జెప్పుకొనవలయును. 3. చిలవః పల్లవేషిన్ద్రత్వమితి॥

పాశాంతరము ౧ చ॥ ఆమనిశ్యువచ్చెఁబ్రియుఁ • రామరాజిఁగవితహోత్రీమం॥

దీమయిఁబ్రాగములైడలె • నేనివికావలిబల్లఁబోయనై॥

సోమునిమింగ రామలయి • నూనకలంబునకీకమ్మనై॥

నామగనింగలంపరితి • నాభు పన్నె జనియింపఁగోరెవన్॥

చ॥ వనితా! కమలసింహం:

జలముందుచే చూడఁ గలగుం • చతుర్వింశతిం॥

బరదీముఖ వాదనా॥

చనఖండన యుగిరుడేరు • హలపుకొ గొలుగె॥

“శ్లో॥ సేయేభాజన మే కుచమల వత్సంతి సైవారీ క్వచి॥

త్రేవత్సక వయూధివంతి సతరాం ప్రభ్రాత పృథ్వీభుజా॥

త్వద్విక్రమింబుజ నేత్రఖండన యుగం విశ్వంధి యేయదనా॥

స్త్రీశేమన్మధ గోణజాల వికలా ముఖగో విత్కృమ్మ గమ”॥ 6

చ॥ కమలమునిందుద్రవగతి • ఖండన ముక్కు బహుదనవారము॥

త్రిమస్యపుత్రి కిందిమృగలు • రిద్దియు నుండును నీమృఖబ్జన॥

త్రిములను ఖండకీలముల • ద్వంద్వముఁ గల్గెను నట్టిచూపపుర॥

సుమశర చాలఘాతముల • నాలుకుకో చెలి యేమిదిత్రీమా॥

“శ్లో॥ ఝషితి ప్రవిశకేపీ మాబహిష్కృతాంతే॥

గృహణ సమయ కలాపర్తతే శీతరశ్మే॥

లవముఖమకలం కంపిక్ష్మహావంస రాహు॥

ద్రి సతితవముఖేను పూర్ణచంద్రం విహాయ”॥ 7

చ॥ గమనః గృహమ్ముగోనికిఁ ద్వ • రకోజయమా వెలియండఁ బోకుమా॥

కమలసింహానికిఁ గృహణ • కాలమువోచమడెంచుచుండె॥

యమలివమైన నెమ్మొగము • నారసిరాహుపు నిచ్చలమ్ముపూ॥

ద్విమశకలాంధమక విడది • ర్రిగును నిమ్ముచంద్రలింబముక

“శ్లో॥ కమరీ వరవత్రి భంగవికరోభ్రాష్టనగండస్థలే॥

నోలుత్తం పథిచందవం స్తనకటే ఛాతంవనేత్రాంబుజనమ॥

రాగోనస్థలి తస్తవాధరపుటే తాంబూల పంచస్థితః॥

లింబుస్థాపి గజేంద్ర మత్తగమనే కింఞాశుస్తే పతి”॥ 8

చ. కలికిరా! చెక్కు లక మురి • కారచనిగ నికలేమగుబలగ।
 గలవము మాయలేమ నును • కాదు కన్నుల నికలేమక
 మ్మలమున వృద్ధమూనినది • ముంబగరన్నన బానిలేమని
 పలికినొయ్యించె? నిరిమాణ • పింకూడో? మదనాగ గామిని!

“శ్లో! నాహం నోమమ వల్లభశ్చ కుశలస్సుప్తావ వాసుండరో।
 వృద్ధోనోవచ బాలాః క్షితస్మిన్న వ్యాధికో నోశశః।
 మాంద్యప్య నవయావనాం శతముఖం కందర్ప గాగాహతో।
 ముక్తదైత్య సుసప్రియోగ పురతిః పశ్యాద్దత్తోవిహ్వలః” 9

చ. ఇరువుర మల్లలేమ నిదు • నిండుక లేమ మనోహరుండ ముం।
 నిమిడుమబాలుడుగ ముదిరు • లాగువురోగి కనుండుగామినిః।
 దనుగా వయస్కురాల హిమ • భానుముఖన్నను జూచియూర్త ధుం।
 † కరహతుడై కవిగిడచి • పాన మవిమ్మల విహ్వలాస్మైచై।

“శ్లో! సమాయాశే కాంతే కథయించకాలేన బహునా।

కథార్థితో కానాంశః రజనిరధ్యంతవతి।
 తతోయావల్లీలా కలహకు పితాస్త్రి ప్రియతమః।
 సపత్నీవచాచీచిగియమథవత్రావదరుగా” 10

చ. కలికిరా! యెట్టకేలఃరి • కష్టమునగ లతి రావిదేశగా।
 భలన యరికృమించె మగ • దార్థ మనంతరమందు నంతలో।
 పలుబాలముల్లు బానితినో • ప్రిగభనశని పైనియంతరిలో।
 పలుదొలికికొ-లోహరివి • భావరియయ్య సపత్నీ యాయనగ।

“శ్లో! జ్ఞాన్యుం నిరసకావృతావశశం జ్ఞాన్యుఃశ్రీచంద్రతపః।
 శ్రీకజ్ఞాన్యు తరస్సుచంకనిచయై జ్ఞాన్యైశ్చూరితా హూనలైః।
 యతాశ్చంతాకుచపార్శ్వ బాహులగి కాహింకో లలిలామఖంః।
 లబ్ధంకుంభ వరత్యయా సహిషుఖం ముఖైర్వి నాలభ్యతే” 11

+ కవిగ తుకునిసనిహర్థము. శ్రిటశుక్రముసనియర్థము. తెప్పదను

చ॥ అరసి కాన్ధతాకవము • లందుటలేంద్రి ముఁ గలుగెందలోఁ
బరఁగుట పంకలేమముల • భాములఁ బొందుట వహ్నిఁ గాగ్రుటఁ.
వరఘటమా! నులింపవగు • భావి చిన్తెడ భావనాత్మలికఁ.
గిరముసుఖమ్మ గంటిముఁ • ప్తిము లొందక పాశ్వమమ్మనఁ.

“గ్లో॥ కింకివక్త్రము చేత్యయంజులలా నిర్దక్ష లజ్జావతీ।
వస్త్రాగ్రం శతముంచ ముంచఁపక్షః కింధూర్షనిర్వంచనః
అన్నాపాంతవగాత్రీ కాగిరె యాతామేయహిప్రీయాం।
నిర్దాల్మ్యోత్తర పుష్పదామనికలే కావత్పదీవాంఠిః॥” 12

కా॥ జాటా! మోమనమోముఁజేర్చిలిదిం • జంబించెకోధూర్త!మా।
మోటుంబించుక లేద, టక్కులిడిపో • పో,ముట్టగారాకునా।
పైటక,చాతిరి నీకుజురమువక • బ్రాహ్మచరీనాయకమా।
పోటింజేకుము, స్నానకా సుమసరం • బుక ముట్టునేతుమ్మదనఁ.

“గ్లో॥ వాకిత్వేన గతస్సమే గృహపతి ర్వాస్తాపితశ్శ్రామీతే।
ప్రాతస్తజ్జన నీపానూతతివయా జామార్త్య నేహంగితా।
తాలాహం నవయావనానిశికం స్థాతవ్యమేకానీ।
సాయం పంచ్రతి వస్త్రేషేషిక భోజనాంత రంగమ్యతామ్॥ 13

చ॥ తెరువరివర్తకమ్మనక • నీకవ్వఁడఁగెప్పివ్వుత్తియింకవేల
నరయగరదుపుత్తిప్రళి • టాలవనత్తయనల్లనింటికై।
యరిగెఁబ్రభాతవేళ,జన • రాలనుబాలను నేనులేయినుం
టరిగనసించుటెల్లపెర • శాపునకేఁగుముసాయమయ్యెడికఁ.

“గ్లో॥ యామిన్యేహ బహుశ జలదైర్ఘ్యధ భ్రమాంశకారా।
నివాం యాతోమమపతిర ప్లాక్షేతః కర్మనుః క్షిం।
బాలాహం మనసిజ భయాత్ప్రాప్తగాఢ ప్రకంపా।
గామిశ్చైరయము పహతః పాంశనిద్రాం జహీహి॥ 14

చ॥ యాదునిమిబ్బులబ్బులభ • యంగనాంద్రీరమమ్మువాల్సెనా!
 యాదుగడకకర దవిలి • యేపునుకాంతి వకుండ బాలిగ.
 గామని ధీరసేదధి • కంపము నొందుచునుంజికోదులి.
 గామము తొంటిండిత్వ • లనబధకాగ్రిని! మలుకాంచుమా!

“ల్ల॥ కృత్తాగ్రశ్చలి నోపివైద్య కృపేంత ద్రిజాంశాంతయే!
 మితనాస్తి సభ కృపేత్రియరమాసర్వం గదంహంతియా!
 వారంతమ్మ చ కంఠమర్దన వశాద్విర్తంతు వక్త్రాప్యతా!
 వృష్టాగం వినిశాంతిశాంత నుకర వ్యాపారి శీఘ్రహాసః” 15

ఉ॥ భాగ్రే! యెటరుమంటివైకా • వైద్యనియింటి కదేమియామయ!
 వారముమాన్వ సర్వగద • వానిని కామని యింటలేదో!
 వారము తస్థులస్తనము • బట్టగనూనును, పైత్యకోగము!
 వారతేన మాన్వయక • ఫస్తురతిల్లతి మాన్వనేదా!

“ల్ల॥ యత్త్వన్నేత్ర సమానకాంతి సలిలే మగ్నంతి సింహీవరం!
 మృత్యుంతరితః ప్రియేతన ముఖచ్ఛాయాను కాశశశి!
 యేరితర్లగమనానువానిగర యన్త రాజహంసాగతా!
 స్వత్సాదృశ్య విసోదమారో మపి కు దైవేన నక్షిమ్యనే” 16

ఉ॥ నీనయనము బోలునల • నీలజలేజము నీటమున్నె!
 యాననకాంతి బోలివహి • మాంశుడు మిబ్బులయందడంగనీ!
 యాన సమాన యానములు • హంసలు నోయెను నీకునామ్యమా!
 దాని పిసోదమైన గన • దైవమునాకు సహింపదోచలే!!

“ల్ల॥ చంద్రీకృంధిక రాయతే మృదుగతి ర్వానోపి వజ్రాయతే!
 మూల్యంసూచి కులాయతే మలయజాతే వస్తులింగాయతే!
 అలో! స్తిమిరాయతే విభవళా త్ప్రాణోపి భారాయతే!
 హాహంత ప్రీతుదా వియోగ సమయః కల్పాయతాలాయతే” 17

ఉ. హా! కల! చందుచంద్రులు : కలయ్యెను చూడెను నూచులయ్యెను।
 లోకము భావంతయున్నట్లును : లోల పరీక్షించును పరీక్షయ్యెను।
 లోకలవస్తువు నన్నియు : మున్నెను నాదిభిల్లి మన్నిభా।
 రాకరమయ్యె భోటిర : హావనరస్తు యుగాంతమయ్యెను।

"స్లో! ప్రాణేశవిజ్ఞప్తి రియమనీయా।
 రిజ్ఞప్తివనీయాది వహానియన్త।
 సంవృత్య యోగ్య స్థితిరచక్షః।
 క రాహిమాం శోచితావయన్తి॥ 18

క. ఈనా విన్నపముచ విని
 యోవాణక, కొన్నిదినము : లగుచుచటనీ।
 ఛావ మయోగ్యంబయ్యెను।
 ఛానిధి కిరగానితావ : చాయకమయ్యెను।

"స్లో! కల్యాణి చందవస్తైః పరిమిత్య గాత్రేణ
 ద్విత్వాగ్రహణి కడమయ్యతి వాచాయేథా।
 అంశేనిధాయ భవతిం పరిభయోక్త్యాం
 నేమ్యామిమూర్త్య కిరగానపి కీలత్యమ్॥ 19

చ. వనరుహనేత్ర! నీయవయ : వముల గంధరినను లుడుచునీ।
 దినములు రెండుమూడు కడ : తేన్నుమరికినను చేనవంతర।
 మున్న వరుడెంచి యంకిమాన : మోపి కలగిలెఁ జేర్చినిన్ను నే
 నివభర భానుసంహతుల : ననిలొవచ్చెద కీలత్యమునీ।

పాతాంతరము. క. ఈనామనివిన్నకొని।

ప్రాణేశ్వర! కొన్నిదినము : లగుచుచటనీ
 యానిలపువనిల్వంబున
 దీనాద, హిమాంశుకరము : లేతావ వముల

“కో: అంతర్గతామిదనవహ్నిగ్భావతీయా
 సాబాధ్యతేమిహచందనవంతరీదైః।
 యన్ముఖకారితచనోహితంకలేః।
 స్త్రావామకేవలమహావచతావశ్యాద్యైః 20

క। లోనలుగుమదనవహ్నిగ్భా
 భావతీపాతీరవంక • మందనవంతరీదైః
 యావమునముఖకారితచనో
 హితంకలేః • కేవలమహావమునకగును • కేవలమహావమున

“హ్నిః కృష్ట్యామౌసాం నయనమిదమామంగ వాగాంసానాం
 దేశత్యాః పరిమన్వితిభిః కృష్టవాదైకాః।
 తాపామేవస్తేష యగజితాదంతి నస్సంతిమత్తాః।
 ప్రియోమూర్త్యాః పరిధవ విభా నాభిమానంర్యజంతిః” 21

చ। పరివరి జంకలేతరుం • పేక్ష్యలకన్నల శోభకోడిహాః।
 నరిగనో దేశముల విదల్లి • యాచెలి మిన్నలచమ్మకోయచే
 గరులు పరాధవమ్మగని • కాపురమున్న విమర్శితక గమం
 లరిధవ మన్నినందిభి • మానమువిదకు మూఘలోనభాః।

“హ్నిః గాఢాలింగన తీవ్రస్థనెలం స్విద్యత్కపోలఫలం।
 సంకష్టాధర ముక్త్యైత మభిభ్రాంతభుగ్మృత్యుత్కంఠమ్।
 కాటుప్రాయవచో విచిత్రమసి నైర్భారం దునైశ్చాంతం।
 వేశ్యానాం ధృతిభామప్రప్నోధనవః ప్రిహ్నితి ధన్యోజివః” 22

✓ చ। కులికెమ గబ్బిగుబ్బలను • సుగ్రమ్మమ కాఃగిరు లోవృత్తలలవాం।
 చలదగనాత్రి నీత్యుతులు • జానగులొమ్మల బెట్టులున బ్రియో।
 క్తులు మగితమ్మకేలు బెలు • కుల నునుచక - చమ్మలంది పూ।
 విలుతుగ్గెర్వ భానుమిగు • వేశ్యలకుటలు ధన్యోజంబెడుకా।

..క్ష! మత్తేభకుంభ పరిణాహిని కుంకుమాస్త్రే!|

కాంతాపయోధర యుగేరతి భద్రాన్న॥

వక్షోనిధాయ భజపంజరమధ్యవర్తే|

ధవ్యక్షపాక్షవ యతిక్ష గలబ్ధనిద్యో||" 23

తే! 1. అలరువిల్లుని కేరిలో • పలసికుంకు|

మాస్త్రేమై మత్తేభకుంభ • మవభుళింకు|

నువిదచరుదోయి పైటామ్ము • గుంచీగము|

నిద్యోగించుచు ధవ్యక్షాను • నిశేనుబుచ్చు|

..క్ష! హేరోహిణిత్వే ముసిరాత్రి కరస్యభార్యా|

ఏనం నివారయ పరివర్థ దుర్విపరిమ్|

జాలాంతలేగ మమవాప గృహంప్రవిక్త్య|

భోగీశరటం వృత్తిశతి కింకుల ధర్మవమ్॥" 24

తి! ఇంతిరా! టోహిణి! కువల • యేకునిదారపు గాననిపునీ|

కాంతుని దుష్టనికొ దిటము • గానదలింపుము మెల్ల మెల్లజా|

లాంతిరకూర్గ మున్నెదలి • యంతిపురమ్మును కేరినాచుకో|

గ్యంతములకొ వృత్తిం చెడిని • న్యాయమె యియ్యదివంశధర్మమే|

క్ష! అవిదిత సుఖదుఃఖం నిర్గుణంవస్తుకింది|

జ్జడమతి రిహాశ్చిన్మోక్ష ఇత్యాచచక్షే|

మమతుమతమ పంగస్తే రకాదుగ్ధా ఘూర్ణ|

స్తదకల మదిరాక్షీ నీవిమా షోహ మాక్ష॥" 25

తి! కొండలు మూఘులీయవని • గొంచెమునై రగినిర్గుణమ్మునె|

కొండలమూన్ సుఖమ్మునొన • గూడనివస్తువు మోక్షమంద్రోహ॥

యిందునిభావ్య, చాతుమతి • లేక్షణ, నర్వకలాప్రదీపయా|

సుందరి నీవిమోక్షమిదె • చూడగమోక్షము మవ్యరమ్మునన్ |

శ్లో॥ ఏనం పయోధర యశః పరిరంజితమ్
భేదం వృథావిహసితి హరిణాయతామ్
స్థో వివేకహిణో జనతాపకాః
యోగ్యున్న రఘువంశీ శివత్రయిత్రయే ॥ 26

క॥ జాతన యోగవ్యవగతి
యూత శోకించేదేల • యవిద్యో! జనులనా
గానీంచుటకుఁ దుష్టభూతా
మిత్రులు వాడకఁగనబలి • మేయిది చెప్తమా॥

శ్లో॥ అయిదుస్తంభ చూరమండలి
శ్రీవరాహాయత చారుణచనే
అపహృత్యమనఃక్వయాసిర
త్కినురాజన్య కరుత్రరాజనే ॥ 27

క॥ ఓరుదన చూరమండలి
యోమంజల శృతిపుటాయ • తోజ్వల నయనా
నానునముకోరు కొనినీ
వేమాటున కేగెడిచట • నలికలరుడే!

శ్లో॥ యదికథ మపి దైవాద్వర్తమాశ్చస్థలిత్వా
వికళ తిలను మధ్యాహ్నియతాం నానదోషమ్
పృథునిదికకుచాభ్యాం వర్తనశ్చావధుగ్ధమ్
కథయితుమననేతే కర్ణమూలే ప్రియాతమ్ ॥ 28

చ॥ పడవడి నూత్నమిక్కిలి • బల్లిని తానొక మిట్టవల్లమం
దుననతి కన్నయైనదని • తొట్టిలనొచ్చిన దోషమొలిలో
చనములపైని తెట్టకును • నాంద్రపుథున వరుగ్ధమాగ్రామానా
గనుడని కర్ణమూలముల • గన్నలుసెప్పుటతో నసిం చెడుకొ

‘జ్ఞా’ కోపస్వయా హృదికృతో యశివంకజామ్।

శోచామయస్త వశిమత్ర వికోపమన్యథా।

అన్లీచమర్చ యనుద్విత పూన్వయ్యై

కస్తైస్సమర్చ యమదర్శిత మంబవంచ। 29

దే। గీ॥ మనమున్ గొవముందిన • మగువనేవి

చానముండెద నిండువక • వైరిమున్నె।

నోలుతినేవిచ్చు చిరువు కా • గిలిదినాకు।

చుంబంబురు నాకిచ్చు • సుదతియవును।

‘జ్ఞా’ మానంమానిది ముందజేవి దముతే నిభ్యావచక్రూయతే।

కఃకోపాపజ సేవకే యశివచస్సత్యం త్వయాగృహ్యతే।

దోష్యాంబంధన మాశుదంత దలనం పీఠస్థనాన్భావం।

దోషశ్చేద్యమతే కలాగి విశిఖశ్చస్త్రై ప్రహరంకురూ॥ 30

చ॥ మానము మామమో చెలియ! మానిది; ప్రేయసి! కల్లవింటా॥

తేనురు నీకునేవకుడ • నేటికి కోపము సత్యమైనవే।

కోనలచూపు తూవులను • గొట్టముపందిట్ బట్టిరట్టుమీ॥

పీఠచమ్రుల నశన • పీడనెవస్థము దోసమందినక॥

‘జ్ఞా’ కింమాంబిరీక్షసిఘటేన కటిష్ఠితేన।

వక్త్రేణచారు పరిమీలితలోచనేన।

అన్యంవిరీక్ష పురుషం తవభాగ్యయోగ్యం।

నాహం ఘటాంతిక కటింప్రమిదాంధజామి॥ 31

తే॥ గీ॥ కటిని ఘటమిడుకొనికడ • కంటిచూచి-

గలుగుమోమువలకునిన • న్నట్టదెల్ల

నాటి! త్వద్భాగ్యయోగ్యమా • నన్ముగగుము

కుంభచిహ్నితకటిభామ గొల్వనను॥

కృంగారతిలకము.

"శ్లో! సత్యంబ్రవీషిణుకరధ్వజ బాణవీధి |
 నాహంత్వదర్శిత వృకావనిచింతయామి |
 జానాద్యమేవి ఘటితస వ కుల్యయాచ |
 స్పృయంభవే న్నహిభవేతితి మునిరర్కః ||". ౪౩
 తే! గీ! నిజజ్ఞవల్కిలి మరుశిర • నిజయవీధి |
 వందినీయేందు నిమచూషి • సరయుచుంటి |
 నివ్రుకు నినుజోలు ముద్దామ్మ • డెటకొచనియె |
 వత.డిత.డో కాడోయంచునా • యరగిలిచును |

X ద్య ము .

౪౩ శ్రీమేకటరామ సత్య
 నారాయణ కవులచే
 నాంధ్రీకరింపబడిన
 కృంగారతిలకము
 న సర్వమును
 పంపూర్ణ
 ము.

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.
 మంగళంభవతు.

10441

